

Шурашкевич В.М.,

аспірант наукової лабораторії з проблем досудового розслідування докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ

Загальнонебезпечний спосіб як обов'язкова ознака об'єктивної сторони умисного пошкодження об'єктів електроенергетики

Протидія злочинам, які посягають на об'єкти енергетики неодноразово виступала важливим питанням, включеним до розгляду на спільних нарадах Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України та Національної енергетичної компанії «Укренерго».

У диспозиції ч. 2 ст. 194-1 КК України (Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики) в якості обов'язкової ознаки об'єктивної сторони злочину зазначений загальнонебезпечний спосіб діяння [1, с. 442]. Загальна небезпечність способу умисного пошкодження об'єктів електроенергетики визначається з урахуванням факту створення небезпеки для життя чи здоров'я громадян, властивостей майна, якому заподіюється шкода, засобів знищення чи пошкодження, місця вчинення діяння.

При реалізації загальнонебезпечного способу посягання настають наслідки, що заздалегідь важко передбачити. Тобто особа, умисно приводячи в дію такі сили, підлягає відповідальності не лише за ті наслідки, які вона передбачала, бажала або свідомо припускала, а й за всі інші наслідки, що настали в результаті приведених нею в дію руйнівних сил. При цьому не є обов'язковим завдання шкоди ще яким-небудь іншим майновим або особистим інтересам, а досить того, щоб такий спосіб було використано винним.

У межах дослідження загальної небезпечності як ознаки об'єктивної сторони даного злочину хотілося б звернути увагу на такі способи його вчинення, як підпал та вибух.

Підпал – це загальнонебезпечний спосіб умисного пошкодження майна, вчинений різними засобами та прийомами, що викликає появу відкритого вогню, що переростає, як правило, у пожежу як неконтрольований процес горіння, що призводить до знищення або пошкодження матеріальних цінностей, та створює загрозу суспільно-пожежної безпеки [2, с. 10].

У контексті ч. 2 ст. 194-1 КК України, вважаємо, що під підпалом необхідно розуміти умисне створення пожежі, тобто неконтрольованого процесу горіння, з метою знищення або пошкодження об'єктів електроенергетики вогнем, коли виникає загроза життю чи здоров'ю людей або заподіяння значних матеріальних збитків.

Загальна небезпека підпалів полягає в тому, що, викликавши до дії руйнівні сили вогню, здатні перерости в пожежу, винний не в змозі в подальшому контролювати або покласти край такому стихійному розвитку, що може призвести до тяжких наслідків.

Варто зауважити, що за відсутності небезпеки для навколишніх, сам підпал при умисному пошкодженні об'єктів електроенергетики не можна кваліфікувати за ч. 2 ст. 194-1 КК України. Це має важливе значення в тому розумінні, що умисне пошкодження об'єктів електроенергетики за допомогою вогню, що не переростає в пожежу, не може розглядатися як обтяжуюча обставина.

Вважаємо, щоб встановити, чи є обраний спосіб умисного пошкодження об'єктів електроенергетики за допомогою вогню загальнонебезпечним, необхідно в кожному конкретному випадку враховувати місце, час, обставини й інші обставини, що характеризують об'єктивну сторону злочину. Ці важливі питання не отримали належного висвітлення в юридичній літературі, хоча такі обставини можуть мати важливе значення при вирішенні питання про те, чи є обраний спосіб вчинення злочину загальнонебезпечним.

Іншим загальнонебезпечним способом вчинення умисного пошкодження об'єктів електроенергетики є вибух.

В одному зі словників української мови вибух визначається як розрив вибухової речовини, спеціального снаряда, оболонки чого-небудь тощо, з дуже сильним звуком і великою руйнівною силою [3, с. 193]. У кримінально-правовій літературі під вибухом розуміють процес вивільнення великої кількості енергії в обмеженому обсязі за короткий проміжок часу [4, с. 116; 5, с. 662].

Вибух призводить до утворення сильно нагрітого газу з дуже високим тиском, що при розширенні здійснює механічний вплив (тиск, руйнування) на навколишні об'єкти. При такому способі завжди створюється загроза життю, здоров'ю людей, знищення або пошкодження інших майнових об'єктів. Вибух, за своєю природою, створює реальну небезпеку одночасної загибелі великої кількості людей, заподіяння значного майнового збитку і здійснює сильний психологічний вплив на населення. При використанні вибухового пристрою на місці злочину залишається мінімальна кількість слідів, адже вибух і можлива пожежа знищують більшість з них [6, с. 17].

Отже, загальнонебезпечний спосіб може бути пов'язаний з небезпекою для життя та (або) здоров'я інших осіб або настання інших наслідків, наприклад, екологічної катастрофи, знищення техніки, засобів зв'язку, залізничних колій тощо [7, с. 22]. При цьому, кожен із загальнонебезпечних способів вчинення умисного пошкодження об'єктів електроенергетики становить загрозу для невизначеної кількості не тільки майнових, а й особистісних благ людини.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.
2. Мишин А. В. Расследование поджогов личного имущества граждан. Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1991. 128 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т. / В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. К.: Аконті, 2003. Т. 1: А–К. 2003. 928 с.
4. Бойцов А. И. Преступления против собственности. СПб. : Юрид. центр Пресс, 2002. 775 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К.: Юрид. думка, 2009. 1236 с.

6. Исаева Л. М. Организация осмотра места взрыва. *Законность*. 2003. № 3. С. 16–20.
7. Кругликов Л. Л. Преступления против жизни. Ярославль: Ярослavl. гос. ун-т, 1998. 72 с.